

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/187/2004

OPINIE O DALSZYM ROZSZERZENIU UNII EUROPEJSKIEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- W opinii Polaków, głównymi kryteriami decydującymi o przyjęciu danego państwa do Unii Europejskiej powinny być: stabilna gospodarka rynkowa (68% wskazań) oraz praworządność i przestrzeganie praw człowieka (57%). Prawie co trzecia osoba (30%) wśród najważniejszych wymogów członkostwa wskazywała stabilny system demokratyczny. Zdecydowanie rzadziej do najważniejszych kryteriów członkostwa w UE zaliczano przynależność do chrześcijańskiego kręgu kulturowego (11%) oraz położenie geograficzne na kontynencie europejskim (10%).
- Polacy są zdania, że Unia Europejska powinna otwierać się na nowe państwa. Tylko 12% badanych uważa, że w najbliższym czasie UE nie powinna się rozszerzać.
- Poparcie Polaków dla członkostwa w Unii Europejskiej krajów, o których mówi się, że w przyszłości mogą stać się częścią Wspólnoty, jest zróżnicowane. Zdecydowana większość badanych opowiada się za przyjęciem w przyszłości do tej organizacji Chorwacji (ogółem 78%), Ukrainy (74%), Serbii i Czarnogóry (74%) oraz Turcji (68%). Mniej więcej połowa uważa, że w Unii Europejskiej powinny znaleźć się w przyszłości także Rosja (54%) oraz Maroko (50%). Najwięcej kontrowersji wzbudza ewentualne członkostwo Izraela w tej organizacji. Prawie połowa Polaków (46%) sądzi, że kraj ten nie powinien należeć do UE, ponad dwie piąte badanych (43%) uważa jednak, że wcześniej czy później także i to państwo powinno zostać przyjęte do Unii.

Na początku października tego roku Komisja Europejska zaleciła przywódcom państw UE rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych z Turcją. Stało się to 41 lat po zawarciu przez Turcję układu stowarzyszeniowego z EWG i 17 lat po złożeniu przez to państwo wniosku o członkostwo w Unii. Po raz pierwszy członkiem UE może stać się kraj, którego niemal całe terytorium (97%) znajduje się poza kontynentem europejskim i którego mieszkańcy w ogromnej większości są wyznawcami islamu. Przewidywana integracja Turcji z UE budzi różnego rodzaju obawy dotyczące przede wszystkim tożsamości przyszłej Europy. Z drugiej strony wskazuje się również na możliwe gospodarcze i polityczne korzyści z tego wynikające, takie jak poszerzenie wspólnego rynku i ekonomiczne wzmocnienie Unii Europejskiej oraz zwiększenie jej wpływu na kraje islamskie. Wśród ewentualnych przyszłych kandydatów do Unii Europejskiej wymienia się także inne państwa pozaeuropejskie, takie jak Maroko czy Izrael. Zgoda na przyjęcie Turcji do UE wzmocniłaby ich szanse na członkostwo w tej organizacji.

Zanim zostanie podjęta ostateczna decyzja w sprawie Turcji, zapytaliśmy naszych respondentów¹, jakie kryteria powinny spełniać kraje ubiegające się o przyjęcie do UE i które państwa, wymieniane jako ewentualni kandydaci do członkostwa w tej organizacji, powinny wejść w jej skład.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (174) przeprowadzono w dniach 5-8 listopada 2004 roku na liczącej 988 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

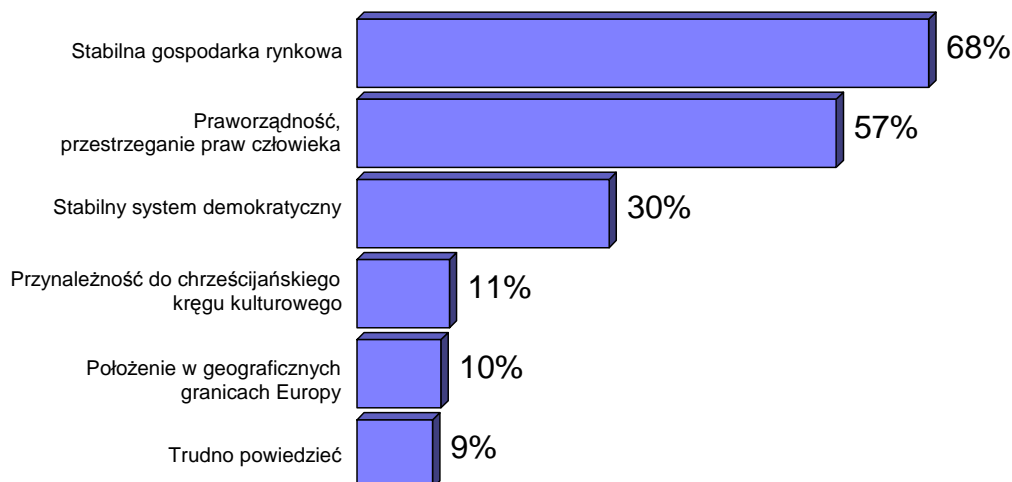
NAJWAŻNIEJSZE KRYTERIA PRZYNALEŻNOŚCI DO UE

Mając do wyboru kilka warunków, jakie powinny spełniać państwa ubiegające się o członkostwo w Unii Europejskiej, Polacy wskazywali przede wszystkim stabilną gospodarkę rynkową oraz praworządność, przestrzeganie praw człowieka, które uznano za kryterium istotniejsze niż stabilny system demokratyczny. Zdecydowanie rzadziej do najważniejszych kryteriów członkostwa w UE zaliczano przynależność do chrześcijańskiego kręgu kulturowego oraz położenie geograficzne na kontynencie europejskim. Nacisk na ekonomiczne wymogi członkostwa nie dziwi o tyle, że Unia Europejska jest postrzegana i akceptowana przede wszystkim jako wspólnota gospodarcza². Ciekawsze jest natomiast, że kryterium praworządności, przestrzegania praw człowieka wskazywano niemal dwukrotnie częściej niż wymóg funkcjonowania systemu demokratycznego. Wydaje się, że - w opinii społecznej - przestrzeganie wartości podstawowych dla cywilizacji zachodniej jest istotniejsze niż demokracja rozumiana jedynie jako zachowywanie demokratycznych procedur i mechanizmów wyłaniania władzy. O ile niezbędne jest, aby państwa kandydujące do Unii podzielały wspólne europejskie wartości, o tyle mogą i powinny kultywować swoją kulturę, której częścią jest także religia. Jest to spójne z wynikami wspomnianych już wcześniej badań, w których Polacy opowiedzieli się za Unią Europejską jako wspólnotą gospodarczą, polityczną i aksjologiczną, ale nie kulturową. Przy takim pojmowaniu Unii Europejskiej jest w niej miejsce również dla krajów niechrześcijańskich. Drugorzędne znaczenie ma w tej sytuacji także ich położenie geograficzne.

---

² Por. komunikat CBOS „Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej po rozszerzeniu tej organizacji”, maj 2004.

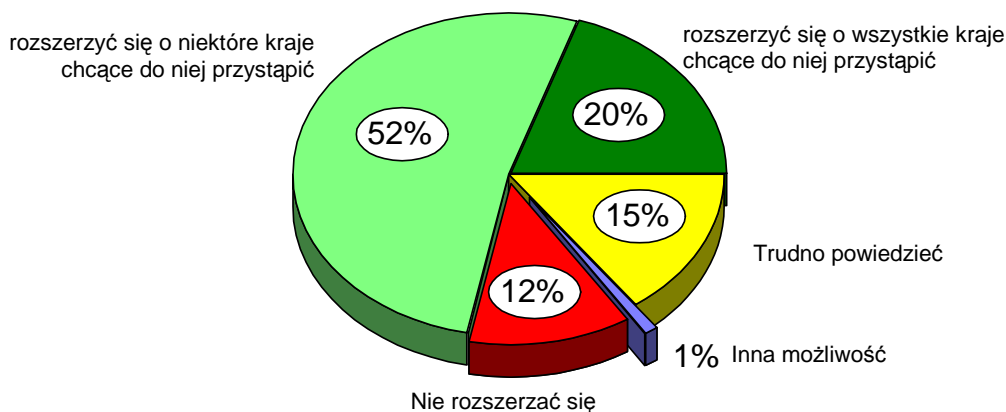
RYS. 1. JAKIE WARUNKI POWINNY, PANA(I) ZDANIEM, SPEŁNIAĆ PAŃSTWA UBIEGAJĄCE SIĘ O PRZYJĘCIE DO UE? Z PODANEJ LISTY PROSZĘ WSKAZAĆ DWA NAJWAŻNIEJSZE, PANA(I) ZDANIEM, WARUNKI PRZYNALEŻNOŚCI DO UE

KOGO POLACY CHCĄ W UNII?

Polacy w większości są zdania, że Unia Europejska powinna otwierać się na nowe państwa. Tylko 12% badanych jest przeciwnych rozszerzaniu się tej organizacji w najbliższym czasie. Pozostałe osoby sądzą najczęściej, że kraje członkowskie Unii powinny zaprosić niektóre państwa chcące do niej przystąpić, a co piąty badany twierdzi nawet, że należy przyjąć wszystkie państwa, które będą się ubiegać o członkostwo w tej organizacji.

RYS. 2. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY W NAJBLIŻSZYM CZASIE UNIA EUROPEJSKA POWINNA:

Na początek 2007 roku planowane jest kolejne rozszerzenie Unii Europejskiej o Bułgarię i Rumunię, jednak w kolejce czekają już następne państwa. Spośród nich najbliższemu uzyskaniu członkostwa w UE jest Chorwacja, która otrzymała już status kraju kandydującego i w przyszłym roku rozpocznie negocjacje akcesyjne. Komisja Europejska chciałaby, żeby w przyszłości do UE weszły także pozostałe kraje bałkańskie: Serbia i Czarnogóra, Bośnia i Hercegowina, Macedonia oraz Albania. Najprawdopodobniej na grudniowym szczycie przywódcy UE podejmą decyzję o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Turcją. Mówi się również, że w przyszłości członkiem UE powinna zostać Ukraina, a - w jeszcze dalszej perspektywie - być może także Rosja. Wśród możliwych przyszłych kandydatów do UE wymienia się także państwa położone poza kontynentem europejskim, takie jak Izrael lub Maroko.

Poparcie Polaków dla członkostwa w Unii Europejskiej krajów, o których się mówi, że w przyszłości mogą stać się częścią Wspólnoty, jest zróżnicowane. Ankietowani widzą miejsce w Unii Europejskiej niemal dla wszystkich przedstawionych im państw, różnice zdań dotyczą przede wszystkim mniej lub bardziej odległego terminu przyjęcia ich do tej organizacji. Ich zdaniem, najszybciej, tzn. w ciągu najbliższych kilku lat, członkiem UE powinna stać się Chorwacja. Duże jest też poparcie dla członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej, mimo że kraj ten ma na to obecnie mniejsze szanse niż państwa bałkańskie, takie jak Serbia i Czarnogóra, mniejsze także niż Turcja. Z deklaracji Polaków wynika, że to właśnie Ukraina powinna szybciej dołączyć do państw UE (37% badanych sądzi, że powinna zostać członkiem UE w ciągu najbliższych kilku lat, i tyle samo uważa, że powinno się to stać najwcześniej za 10-15 lat). Polacy w zdecydowanej większości opowiadają się także za przyjęciem do UE Turcji oraz Serbii i Czarnogóry, choć woleliby, żeby nie odbyło się to w najbliższych kilku latach.

Stosunkowo mniej osób popiera członkostwo Rosji w UE, mimo iż przeważają opinie, że również ona powinna stać się w przyszłości częścią tej organizacji. Co drugi badany widzi także miejsce w UE dla państw afrykańskich, takich jak Maroko.

Najwięcej kontrowersji wzbudza ewentualne przyjęcie Izraela do Unii Europejskiej. Prawie połowa Polaków (46%) sądzi, że kraj ten nie powinien należeć do UE. Jednak ponad dwie piąte badanych (43%) uważa, że wcześniej czy później także i to państwo powinno znaleźć się w Unii.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, do UE powinny zostać przyjęte takie państwa, jak:	Tak, możliwie jak najszybciej, tzn. w ciągu kilku najbliższych lat	Tak, ale najwcześniej za 10-15 lat	Nie, nie powinny w ogóle zostać przyjęte do UE	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- Chorwacja	42	36	10	12
- Ukraina	37	37	16	10
- Turcja	32	36	21	11
- Serbia i Czarnogóra	29	45	14	12
- Rosja	25	29	36	10
- Maroko	23	27	36	14
- Izrael	17	26	46	11

Opinie w tej kwestii wiążą się z zainteresowaniem polityką. Badani najuważniej śledzący wydarzenia polityczne nieco częściej niż inni widzą potrzebę poszerzenia Unii Europejskiej o państwa bałkańskie, przede wszystkim Chorwację oraz - w dalszej kolejności - o Serbię i Czarnogórę. Jednocześnie silniej wyrażają sprzeciw wobec ewentualnego członkostwa Izraela, a także Maroka.

Polacy wyobrażają sobie Unię Europejską jako wspólnotę gospodarczą, opartą na fundamencie wartości podzielanych przez jej członków. Ich zdaniem, głównymi kryteriami decydującymi o przyjęciu danego państwa do Unii Europejskiej powinny być stabilna gospodarka rynkowa oraz praworządność i przestrzeganie praw człowieka. Mniej istotna jest

przynależność do chrześcijańskiego kręgu kulturowego oraz położenie w geograficznych granicach Europy. Polacy sądzą, że Unia Europejska powinna nadal się rozszerzać. Gdyby oni zdecydowali o przyszłości tej organizacji, znalazłaby się w niej nie tylko Turcja, ale nawet niektóre państwa afrykańskie. Warto zwrócić uwagę na wysokie poparcie społeczne dla przyjęcia Ukrainy do Unii Europejskiej. Więcej osób chciałoby, żeby do Unii szybciej weszła Ukraina niż Turcja, Serbia i Czarnogóra czy Rosja. Można przypuszczać, że na wysoki stopień poparcia dla członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej miały wpływ wydarzenia ostatnich tygodni związane z wyborami prezydenckimi w tym kraju. Badanie było przeprowadzane po pierwszej turze wyborów, ale przed ogłoszeniem jej oficjalnych wyników. Wprawdzie sytuacja na Ukrainie nie była jeszcze tak dramatyczna jak obecnie, jednak już wówczas mówiono o nieprawidłowościach podczas kampanii wyborczej i samego głosowania, przestrzegano też przed fałszowaniem wyników wyborów. Aprobata szybkiego członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej oznacza zatem poparcie dla proeuropejskiej opcji w ukraińskiej polityce zagranicznej.

Opracowała

Beata ROGUSKA